

Δημήτρης Τσαλουμάς

Ο Ζωγράφος και συγγραφέας Γιώργος Μιχαλάκης

Ο Κόσμος δημοσιεύει σε συνέχειες, το βιβλίο του Γιώργου Μιχαλάκη: «Η Ελπίδα σε Κρίση, Κουλτούρα και Τέχνη στην εποχή της παγκοσμιοποίησης» που εξετάζει τη διαδρομή των Ελλήνων μεταναστών της Αυστραλίας, στην τέχνη, κατά την περίοδο από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο μέχρι τις ημέρες μας.

Το βιβλίο κυκλοφόρησε το 2017 από τις εκδόσεις ΕΟΘΗΝΟΝ. Όποιος επιθυμεί να παραγγείλει το βιβλίο μπορεί να επικοινωνήσει με τον συγγραφέα στα EMAIL gmichelpaint@gmail.com ή eothonon@gmail.com. Για σχόλια και παρατηρήσεις μπορείτε να στείλετε email στις ηλεκτρονικές διευθύνσεις gmichelpaint@gmail.com ή kosmos@kosmos.com.au ή επιστολή στην διεύθυνση Kosmos Newspaper, 654 New Canterbury Road, Hurlstone Park NSW 2193.

Η επιτυχία λοιπόν αποδοχή του ποιητή στον κανόνα της Λευκής Αυστραλίας, στα πλαίσια του δόγματος του πολυπολιτισμού, με τα τόσα βραβεία που του απένειμαν, δεν είναι άσχετη με αυτού του είδους την διαχείριση του έργου ενός αξιόλογου κατά τα άλλα ποιητή.

Μέρος 2ο

Στο έργο του Τσαλουμά και οι δύο αυτές τάσεις συμβαδίζουν. Παρελθόν και παρόν συγκατοικούν στον ίδιο χώρο και στην ίδια ψυχή, με αντιφάσεις και χωρίς αυτές. Από τη μια το άτομο στο δημόσιο βίο του λειτουργεί ως οικονομική μονάδα, αποδεχόμενο με γκρίνια ή χωρίς γκρίνια, το πλαίσιο των ανισοτήτων στην παραγωγή και στις σχέσεις χωρίς να προσπαθεί να το αλλάξει, επειδή αυτό εγκυμονεί τον κίνδυνο να χάσει τα όποια ατομικά του ευεργετήματα. Από την άλλη στον ιδιωτικό χωροχρόνο, και εκ του ασφαλούς, μπορεί να οικτίρει και να καταδικάζει αυτό που ζει και δεν του αρέσει. Αυτή την στάση του σύγχρονου ατόμου να μην λαμβάνει υπευθυνότητες στον δημόσιο χώρο για να τον αλλάξει, και να τον βελτιώσει, την αποκάλεσαν με την κομψή έκφραση «Οικειοθελή εξορία», “Voluntary exile”, και «Απόμακρη παρουσία», “Distant present”. Με τις παραπάνω εκφράσεις, επισημαίνεται η στάση που χαρακτηρίζει την πλειοψηφία των καλλιτεχνών και των ανθρώπων των γραμμάτων στην εποχή μας, οι οποίοι δικαιολογούν την ανησυχία τους και τη μη συμμετοχή τους στο κοινωνικό γίγνεσθαι, με απολογητική συμπεριφορά. Να τι γράφει ο Κ. Καστανάς στην ωραία μονογραφία που έχει γράψει για τον Ποιητή Δ. Τσαλουμά: “A great deal of Modernism, literature has depended on the author’s accepting a form of voluntary exile”, και παρακάτω συνεχίζει:

“Tsaloumas’s rejection of the role of a political activist and his preference for the role of the “chronicler” ... places him perhaps most profoundly of all as a Modernist”. (Δές Con Castan, Dimitris Tsaloumas, Poet, 1990).

Όμως αυτή η θέση του Καστανά, δεν είναι μόνο απολογητική για τους ανθρώπους που αποτραβήχτηκαν από την πολιτική καθημερινότητα, επειδή τους ήταν δυσάρεστη και επιζήμια προσωπικά, επιδιώκοντας να βολεψτούν στον ασφαλή χρυσελεφάντινο πύργο τους, είναι ακόμα και διαστρεβλωτική της εικόνας που δίνει για τον μοντερνισμό. Μια εικόνα παθητική, την οποία καθιέρωσαν από την δεκαετία του `50 και μετά, οι ενσωματωμένοι στο σύστημα διανοούμενοι στην Αυστραλία, που όπως και στην Ελλάδα η γενιά του `30, εκτός ελαχίστων, κράτησαν την αισθητική πλευρά του μοντερνισμού και απέρριψαν την κοινωνική και μαχητική του. Ξέχασαν πως ο φουτουρισμός, ο ντανταϊσμός και ο σουρεαλισμός, ακόμα και ο εξπρεσιονισμός, ήταν ρεύματα καλλιτεχνικά που είχαν ως όραμα την κοινωνική αλλαγή ακόμα και με βίαια μέσα.

Η επιτυχία λοιπόν αποδοχή του ποιητή στον κανόνα της Λευκής Αυστραλίας, στα πλαίσια του δόγματος του πολυπολι-

τισμού, με τα τόσα βραβεία που του απένειμαν, δεν είναι άσχετη με αυτού του είδους την διαχείριση του έργου ενός αξιόλογου κατά τα άλλα ποιητή.

Ο Ν. Παπαστεργιάδης, σχολιάζοντας ένα προηγούμενο βιβλίο του Καστανά, το Conflicts of Love το οποίο αναφέρεται στο έργο της Βάσος Καλαμάρα γράφει:

Η στάση του Καστανά σε σχέση με τον πολυπολιτισμό, είναι της αποδοχής των δοσμένων επικαιρικών πλαισίων και όχι το άνοιγμα σε διαφορετικές οπτικές για τον εμπλουτισμό των αξιολογικών κριτηρίων. Άφησε έτσι ανέγγιχτο το ζήτημα των σχέσεων δύναμης που αναπτύσσονται κατά την ιμπεριαλιστική επέκταση μιας κυρίαρχης κουλτούρας, η οποία έχει την ανάγκη δημιουργίας πειθαρχημένων πολιτιστικών προϊόντων τα οποία δεν ενέχουν την προοπτική πολιτικής δράσης. (Περιοδικό Χρονικό, 1987).

Οι Αυστραλοί λογοτέχνες και φιλόλογοι, στα πλαίσια μιας κυρίαρχης κουλτούρας που παρουσιάζεται με τον μανδύα ενός το πολύ «ρουσιακού ανθρωπισμού», είδαν στον ποιητή Τσαλουμά μια συγγενική με τη δική τους στάση ζωής: όχι την πολιτική δράση, αλλά τον αποστασιοποιημένο χρονικογράφο, που εκφράζει την παρελθούσα κουλτούρα μιας εθνικής μειονότητας, σαν βιτρίνα της δημοκρατίας που προβάλλει μέσω του πολυπολιτισμού η κυρίαρχη κουλτούρα του καπιταλισμού.

Παρακάτω θα προσπαθήσουμε να δούμε τον άνθρωπο Τσαλουμά και το έργο του, σε πιο σωστές διαστάσεις, όχι υμνητικά αλλά επεξηγηματικά, έξω από τα πλαίσια του πολιτιστικού θεσμού, ο οποίος διαχειρίζεται κατά το δοκούν καλλιτέχνες και έργα για να προωθήσει τους σκοπούς του status quo.

Η ποιητική δομή της Μοναξιάς

Αν και ο Τσαλουμάς ανήκει στην κατηγορία του μετανάστη πρώτης γενιάς, δεν συμμετείχε στην κοινωνική διαπάλη των μεταναστευτικών οργανώσεων. Έμεινε απ’ έξω, παρατηρητής ενός κόσμου που έμοιαζε να τον ενοχλεί. Αυτή η ενόχληση βέβαια φανερώνει την επιρροή των κοινωνικών δυνάμεων και εκφράζει έναν βαθμό εμπλοκής. Όμως δεν τον οδήγησε στο να συμμετέχει στα κοινά, όπως συνέβη με ακτιβιστές διανοού-

μενους του τύπου του Α. Δούκα, του Γ. Βασιλακόπουλου και του Δ. Τζουμάκα. Η ενόχληση που του δίνει το προβληματικό παρόν από τη μια, και η αποχή του από αυτό, τον ώθησαν στο να διοχετεύσει στην ποίησή του την ειρωνεία για ό,τι έχει σχέση με τον δημόσιο χώρο. Η ειρωνεία στην ποίησή του, αντικατέστησε τη συμμετοχή. Παράλληλα η αναπόληση του νησιωτικού του παρελθόντος συμβάδισε με τις θέσεις του T.S. Eliot, για την εξεύρεση μιας ποιητικής μυθολογίας στο παρελθόν, ενώ για το παρόν το οποίο ο Eliot δεν το απορρίπτει, έμεινε σε μια δική του θέση διδακτισμού. Πάντως μια γενική άποψη αυτής της θέσης, που θέλει την αποχή του καλλιτέχνη από τα δημόσια πράγματα, είναι ότι έτσι από απόσταση, ο ποιητής-καλλιτέχνης μπορεί και βλέπει καλύτερα. Μπορεί να παραμείνει ο εαυτός του, ενώ πολύ κοντά μέσα στον κόσμο της λάσπης κινδυνεύει να χαθεί. Όταν τον ζορίζει μια άλλη φωνή επιτιμητική που έρχεται «απ’ έξω», αλλά και η ενοχική που έρχεται «από μέσα» και τον ελέγχει, λέγοντάς του πως δεν κάνει καλά που επέλεξε τη θέση του παρατηρητή, τη στιγμή που δίπλα υπάρχουν πεινασμένοι και ότι θα πρέπει να ενδιαφερθεί γι’ αυτούς, αυτός δείχνει ενόχληση καθώς θεωρεί πως η ιδιότητα του «χρονικογράφου» είναι πιο σημαντική. Γράφει στο βιβλίο των Επιγραμμάτων:

Since you know he’ is hungry feed him. Why bother me? I’ am busy too – writing up the chronicle of your days. Αλλά βέβαια εδώ όπως καταλαβαίνουμε, ο ποιητής στην πραγματικότητα δεν γράφει το χρονικό των άλλων, αλλά το δικό του. Γιατί τελικά, εκθέτει τη δική του θέση μέσα στην κοινωνία, η οποία είναι η θέση του ανθρώπου που ειρωνεύεται τους άλλους, γιατί αυτός προτιμά την ασφαλή θέση του χρονικογράφου, του ηθελπημένα «εξόριστου», που το συναίσθημα το κρατά για τον ατομικό του χωροχρόνο, ενώ στον δημόσιο η συμμετοχή του έγκειται μόνο σε οικονομικά οφέλη. Αυτός ο σαφής διαχωρισμός μεταξύ του «μέσα» και του «έξω», είναι που κατά τον Τσαλουμά κάνει τον καλό ποιητή. Βέβαια δεν είναι άπονος, έχει στιγμές που τον ζώνουν οι ενοχές και ραμφίζουν επίμονα «τη σκουριά της σκέψης» του. Αλλά η οργή του, δεν οδηγεί την ποίησή του να ξεφύγει από τους παραδοσιακούς συμβολισμούς για να αναστατώσει τους αγγέλους στο κατώφλι του θεού.

(.....)

...Μη θαρρείς πως δεν με νοιάζει παιδάκι μου επειδή το παράπονό σου επίμονο σαν πεινασμένο πουλί ραμφίζει τη σκουριά της σκέψης μου κι η οργή μου είναι μεγάλη, Θα σπκωθώ μια μέρα και θα βάλω της φωνές στο κατώφλι του Θεού να ξεσπκώσω τη γειτονιά των αγγέλων.